



VALKEAKOSKEN KAUPUNKI
Kasvatus- ja opetuskeskus
Varhaiskasvatus

VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA

1.8.2006 alkaen



VALKEAKOSKEN KAUPUNGIN VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA

1. Johdanto
2. Toiminta-ajatus ja arvot
3. Varhaiskasvatusympäristön kuvaus
 - 3.1. Varhaiskasvatuksen toimintamuodot Valkeakoskella
 - 3.2. Kasvattaja varhaiskasvatuksessa
 - 3.3. Varhaiskasvatusympäristö
4. Varhaiskasvatuksen painopiste
5. Varhaiskasvatuksen tavoitteet
6. Varhaiskasvatuksen pedagoginen toteuttaminen
 - 6.1.1. Pedagogiikan menetelmät
 - 6.1.1.1. Hoidon, kasvatuksen ja opetuksen yhtenäisyys
 - 6.1.1.2. Leikki
 - 6.1.2. Varhaiskasvatuksen sisältöalueet
7. Tukea tarvitsevien lasten varhaiskasvatuksen järjestäminen
8. Eri kieli- ja kulttuuritaustaiset lapset varhaiskasvatuksessa
9. Yhteistyö perusopetuksen kanssa
10. Kasvatuskumppanuussuunnitelma vanhempien ja varhaiskasvatushenkilöstön välisestä yhteistyöstä
11. Yhteistyö varhaiskasvatuksen toteuttamiseen osallistuvan henkilöstön kesken
12. Varhaiskasvatuksen tukipalvelut ja yhteistyö muiden asiantuntijatahojen kanssa
13. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimisen periaatteet
14. Lapsen kasvun, kehittymisen ja oppimisen seuranta ja arviointi
15. Varhaiskasvatustoiminnan jatkuva arviointi

1. JOHDANTO

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2003) varhaiskasvatus määritellään pienten lasten eri elämäntilanteissa tapahtuvaksi kasvatukselliseksi vuorovaikutukseksi, jonka tavoitteena on edistää lapsen tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista. Valkeakoskella varhaiskasvatuksen toteuttajia ovat päivähoito eri muodoissaan sekä mm. taiteen perusopetusta toteuttavat sivistystoimen alaiset koulut (musiikkiopisto, kuvataidekoulu jne.), urheiluseurat, järjestöt, yhdistykset ja seurakunnat. Ensisijainen kasvatusoikeus ja kasvatusvastuu kuuluu vanhemmille ja kodille.

Päivähoitolaki antaa jokaiselle lapselle subjektiivisen oikeuden osallistua päivähoitoon piirissä toteutettavaan varhaiskasvatukseen. Päivähoitoon varhaiskasvatus yhdistää hoidon, kasvatuksen ja opetuksen. Sen toteuttamisen lähtökohta on lapsen ja perheen tarpeet ja tavoite on tukea lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista.

Varhaiskasvatussuunnitelma perustuu valtioneuvoston periaatepäätökseen varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista (28.2.2002) sekä Stakesin laatimiin varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin (toinen tarkistettu painos 30.8.2005).

Valkeakosken varhaiskasvatussuunnitelma on laadittu eri toimijoiden välisessä yhteistyössä. Kaupungin palveluksessa olevan päivähoitoon ja esiopetuksen henkilöstön lisäksi suunnitelman laadintaan ovat osallistuneet eri yhteistyötahot sekä yksityiset päivähoitopalvelujen tuottajat. Asiakirjaa on päivitetty vuosittain siten, että päivähoitoon henkilöstöstä valittu työryhmä on ehdottanut suunnitelmaan tekstimuutoksia. Ennen muutosten tekoa ehdotukset ovat olleet varhaiskasvatuksen henkilöstöllä lausuntokierroksella. Varhaiskasvatussuunnitelman muutokset hyväksyy kasvatus- ja opetuslautakunta.

Valkeakosken kaupungin varhaiskasvatussuunnitelman on sekä opetussuunnitelma että laatuasiakirja. Suunnitelma ohjaa varhaiskasvatuksen toteuttamista, arviointia ja kehittämistä koko varhaiskasvatuksen kentällä. Suunnitelman ensimmäinen versio otettiin käyttöön 1.8.2004 ja ensimmäinen päivitys hyväksyttiin sosiaali- ja terveyslautakunnassa 29.9.2005. Toimintakauden 2005 – 2006 aikana henkilöstö on kirjannut huomioitaan suunnitelman toimivuudesta. Suunnitelmaa on päivitetty näiden huomioiden pohjalta. Päivitetty varhaiskasvatussuunnitelma otetaan käyttöön 1.8.2006.

2. TOIMINTA-AJATUS JA ARVOT

Valkeakosken päivähoidon toiminta-ajatus:

Valkeakosken päivähoidon tavoitteena on lapsen monipuolinen kasvatus, opetus ja hoito turvallisessa ja innostavassa ympäristössä. Päivähoidossa lapsen kasvua ja kehitystä tuetaan hänen omista lähtökohdistaan käsin kumppanuussuhteessa huoltajien kanssa.

Valkeakosken päivähoidon arvot ovat:

Turvallisuus

- varhaiskasvatusympäristö on fyysisesti ja psyykkisesti turvallinen
- lapsi voi turvata ja luottaa aikuiseen
- lapsi kokee, että hänestä välitetään
- rajat ja säännöt ovat selkeät ja yhteiset
- henkilöstöllä on yhteiset pelisäännöt

Tasa-arvo

- varhaiskasvatus vastaa kunkin lapsen kehityshaasteeseen
- lapselle laaditaan yhdessä huoltajien kanssa henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma
- perheet kohdataan samanarvoisina

Kunnioitus

- vanhemmat ovat lapsensa asiantuntijoita ja tekevät lastaan koskevat päätökset
- työntekijät arvostavat toistensa työtä
- lapsi tulee aidosti kuulluksi
- vuorovaikutus on toimivaa ja avointa

Luottamus

- lapsi voi luottaa ja turvata aikuiseen
- henkilöstö toimii ammatillisesti ja rehellisesti suhteessa lapsiin ja vanhempiin
- toimintakulttuuri on avoin
- vanhemmat voivat hyvillä mielin jättää lapsensa päivähoitoon
- henkilöstö sitoutuu vaitioloon

Ilo onsisäistä naurua....

-
- ilmapiiri on myönteinen
- onnistumisen kokemuksia on tarjolla
- toiminta on innostavaa
- on ilo leikkiä ja oppia
- huumoria on
- on ilo saada olla lapsi!

Varhaiskasvatuksessa sovelletaan lapsilähtöistä toimintatapaa, jota voidaan kuvata seuraavasti:

- kasvattaja havainnoi lasta ja lapsiryhmää tunnistakseen lapsen oppimisvalmiudet ja kiinnostuksen kohteet
- lasten omat ideat, ajatukset ja tuntemukset ovat kasvattajille tärkeitä
- kasvattaja rakentaa ja muuttaa oppimisympäristöä yhdessä lasten kanssa havaintojensa perusteella, kaikki tilat ovat mahdollisuuksien mukaan lasten käytössä
- kasvattaja on mahdollistaja ja lasten käytettävissä
- kasvattaja pitää omalla käyttäytymisellään yllä kiireetöntä ja joustavaa ilmapiiriä ja toimintatapaa
- vaatii koko henkilökunnan sitoutuneisuutta ja joustavuutta esim. tilojen käytön, työvuorojen, tehtävän kuvausten ja siivouksen suhteen
- kasvattaja on turvallinen aikuinen, joka myös asettaa rajat lapsen persoonallisuutta kunnioittaen
- lapsi oppii koko ajan myös vuorovaikutuksessa toisten lasten kanssa
- toiminnan tuotokset saavat olla ”lapsen näköisiä”

Päivähoidolle ja esiopetukselle on laadittu turvallisuusohjeet, jotka ovat varhaiskasvatussuunnitelman liitteenä. Samoin alle kolmevuotiaiden hoidon aloittamiseen on laadittu toimintatapaohje, joka on varhaiskasvatussuunnitelman liitteenä.

3. VARHAISKASVATUSYMPÄRISTÖN KUVAUS

3.1. Varhaiskasvatuksen toimintamuodot Valkeakoskella

Lapsiryhmän koko päiväkodissa on alle kolmivuotiaiden ryhmässä 12 –13 lasta ja yli kolmivuotiaiden ryhmässä 21 – 24 lasta päivähoidon käyttöpäivien määrästä riippuen. Ryhmäperhepäivähoitokodin ryhmäkoko on 8 – 12 ja perhepäivähoitoryhmän 4 kokopäiväistä lasta sekä yksi osapäiväinen esiopetusikäinen / koululainen. Ryhmäkoot määräytyvät lasten päivähoidosta annetun asetuksen (16.3.1973/239) perusteella hoidettavien lasten ja koulutetun henkilöstön suhdelukuna. Lapsiryhmät muodostetaan ikäjakaumaltaan tarkoituksenmukaisiksi. Sorrilan varhaiskasvatusyksikön Sääksmäen päiväkodissa, Sassin varhaiskasvatusyksikön Haukilan päiväkodissa ja Roukon varhaiskasvatusyksikön Kärjenniemen päiväkodissa toimii ns. sisarusryhmä, jossa ikäjakauma on perinteistä laajempi. Ryhmäperhepäivähoidon ja perhepäivähoidon lapsiryhmien ikäjakauma on n. 10 kk:n iästä viiteen vuoteen

Valkeakoskella tarjotaan sekä kunnallista että yksityistä varhaiskasvatusta päiväkodeissa, perhepäivähoidossa, ryhmäperhepäivähoidossa, kerhotoiminnassa ja avoimessa leikkitoiminnassa.

Päiväkoti ja esiopetus

Päiväkodit tarjoavat koko- ja osapäiväistä hoitoa, kasvatusta ja opetusta pääsääntöisesti alle kouluikäisille lapsille. Koululaisten aamu- ja iltapäivähoitoa järjestetään käytettävissä olevien resurssien puitteissa. Päiväkodit ovat pääsääntöisesti avoinna 6.30 – 17.30. Vuorohoitoa järjestetään Tallinmäen päiväkodissa arkipäivinä klo 5.30 – 22.30.

Tallinmäen yksikössä toimiva Koivurinteen integroitu päiväkotitarjoaa kuntouttavaa päivähoitoa osalle niistä lapsista, joilla on diagnosoitu erityisen tuen tarve. Osa tukea tarvitsevista lapsista integroidaan tavallisiin päiväkotiryhmiin. Sointulan varhaiskasvatusyksikössä on allergisten lasten erityistarpeisiin suunnattu ryhmä.

Perhepäivähoito

Perhepäivähoito toteutuu hoitajan kodissa. Perhepäivähoitokodissa voi hoitaja samanaikaisesti hoitaa neljää lasta perhepäivähoitajan omat alle kouluikäiset lapset mukaan lukien. Näiden lisäksi hoidossa voi olla osapäivähoidossa oleva esiopetus- tai kouluikäinen lapsi. Perhepäivähoito vastaa aukiolotarpeisiin joustavasti.

Ryhmäperhepäivähoito

Ryhmäperhepäivähoitokotien määrä vaihtelee vuosittain. Ryhmäperhepäivähoitokodeissa kaksi tai kolme hoitajaa hoitaa kahdeksasta kahteentoista lasta. Sointulassa järjestetään myös ympärivuorokautista ryhmäperhepäivähoitoa.

Kerhotoiminta

Varhaiskasvatuksellista kerhotoimintaa on tällä hetkellä tarjolla Eerolan ja Sassin varhaiskasvatusyksiköissä. Keskiviikkoisin kerhot toimivat avoimen päiväkodin periaatteella. Tällöin huoltajalla tai muulla lapsesta vastaavalla aikuisella on mahdollisuus osallistua yhdessä lapsen kanssa toimintaan.

Yksityiset päivähoitopalvelut

Yksityinen Valkeakosken englanninkielinen päiväkotitarjoaa sijaitsee kaupungin keskustassa ja on avoinna 7.30 – 17.00. Päiväkodissa on 21 kokopäiväpaikkaa 3-6 -vuotiaille lapsille. Englannin kieli tulee lapsille tutuksi arkitöiden, leikin sekä laulun lomassa.

Yksityiset perhepäivähoitajat

Valkeakoskella toimii myös yksityisiä kunnan valvomia perhepäivähoitajia.

3.2. Kasvattaja varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatuksen henkilöstö muodostaa moniammatillisen kasvattajayhteisön, jossa kasvattajilla on yhteinen toimintakulttuuri. Kasvattajan työssä on tärkeää tiedostaa oma kasvattajuus ja sen taustalla olevat arvot ja eettiset periaatteet. Oman työn pohtiminen ja arviointi auttavat kasvattajaa toimimaan tietoisesti eettisesti ja ammatillisesti kestävien toimintaperiaatteiden mukaisesti.

Aikuisten tehtävänä on lapsen kehityksen systemaattinen ja tietoinen havainnointi sekä havainnointitiedon huomioon ottaminen toiminnan suunnittelussa.

Kasvattajayhteisö dokumentoi, arvioi ja kehittää toimintaansa. Kasvattajalta edellytetään sitoutuneisuutta, herkkyyttä ja kykyä reagoida lapsen tunteisiin ja tarpeisiin. Kasvattajat mahdollistavat aikuisten ja lasten yhteistyössä hyvän ilmapiirin, jossa lapset voivat kokea yhteenkuuluvuutta ja osallisuutta. Tietoinen ja tavoitteellinen kasvatusta ja opetus merkitsevät kasvattajalle ja kasvattajayhteisölle valintojen tekemistä. Näkemys hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuudesta ohjaa kasvattajan toimintaa ja kasvattaja tiedostaa lapsen kasvun ja oppimisen mahdollisuudet. Kasvattaja kannustaa lasta omatoimisuuteen niin, että lapsi kokee iloa osaamisestaan, mutta saa myös tarpeen mukaisen avun. Kasvattajat kunnioittavat lapsen, lapsen vanhempien ja toistensa kokemuksia ja mielipiteitä ja työskentelevät kasvatuskumppanuuden periaatteen mukaisesti.

3.3. Varhaiskasvatusympäristö

Varhaiskasvatusympäristö on fyysisten, psyykkisten ja sosiaalisten tekijöiden kokonaisuus. Siihen kuuluvat rakennetut tilat, lähiympäristö sekä toiminnalliset eri tilanteisiin liittyvät psyykkiset ja sosiaaliset ympäristöt sekä erilaiset materiaalit ja välineet. Oppimiseen innostava monipuolinen ja joustava ympäristö herättää lapsissa mielenkiintoa, kokeilunhalua ja uteliaisuutta ja kannustaa lasta toimimaan ja ilmaisemaan itseään. Hyvin rakennettu ympäristö on viihtyisä ja kannustaa lasta leikkimään, tutkimaan, liikkumaan, toimimaan ja ilmaisemaan itseään monin eri tavoin. Lapset voivat osallistua tilojen ja välineiden suunnitteluun osana erilaisten sisältöjen ja teemojen toteuttamista.

Varhaiskasvatusympäristön ilmapiiriin tulee olla myönteinen. Sen tulee olla myös turvallinen ja ottaa huomioon lasten terveyteen ja muuhun hyvinvointiin liittyvät tekijät. Tilojen suunnittelulla voidaan edesauttaa erilaisten ja erikokoisten vertaisryhmien toimintaa sekä vaikuttaa lasten ja kasvattajien väliseen vuorovaikutukseen. Hyvin suunniteltu varhaiskasvatusympäristö kannustaa toimimaan pienryhmissä, joissa jokaisella on mahdollisuus osallistua keskusteluun ja vuorovaikutukseen.

4. VARHAISKASVATUKSEN PAINOPISTE

”Koskilaisuus”

Valkeakoski sijaitsee Mallasveden ja Vanajaveden yhtymäkohdassa. Vesi hallitsee kaupunkikuvaa. Kanava jakaa kaupungin keskustan. Sitä reunustavat puistot ja metsät. Riippusillat yhdistävät kaupunginosat toisiinsa ja kanavasta valjastetusta voimasta syntyivät aikoinaan paperitehtaat. Valkeakoskella ihminen ja luonto ovat kohdanneet onnistuneesti. Tärkeä osa ”koskilaisuutta” on luonto ja sen moninaisuuden vaaliminen.

Paperipaikkakunta tunnetaan myös urheilukaupunkina. Kaupunki tarjoaa varhaiskasvatukselle monipuoliset liikuntamahdollisuudet, joita ovat mm. uimahalli, Apian liikuntahalli, Apian yleisurheilukenttä, jäähalli Wareena, Kerhomajan kenttä, Korkeakankaan hiihtokeskus sekä kesä- että talviaikaan ja Roukon hiihtomaa ja pururadat sekä joka koulun yhteydessä luistinradat.

Valkeakoskella on vilkas sivistys- ja kulttuurielämä. Valkeakosken eteläosassa on Voipaala, valtakunnallinen lastenkulttuurikeskus, joka tarjoaa laadukasta taidetta ja työpajoja lapsille. Lisäksi paikallisia nähtävyyksiä ja tutustumisen arvoisia paikkoja ovat kirjasto, musiikkikirjasto, tori, kaupungintalo, Kauppilanmäen museoalue, Myllysaaren museo, Jalkapallomuseo, Liikennepuisto, Valkeakosken kirkko, Kappeli kirkko, Sääksmäen kirkko, Metsäkansan kirkko, Rapolan harju ja Visavuori.

Varhaiskasvatusta toteutetaan eri puolella Valkeakoskea. Toteuttamispaikasta, ryhmän koostumuksesta ja lasten iästä riippuu, mitkä kaupungin piirteet valitaan erityisesti tutustumisen kohteeksi. Tärkeätä on vahvistaa lasten paikallista kulttuuri-identiteettiä ja tutustuttaa heidät omaan elinympäristöönsä.

5. VARHAISKASVATUKSEN TAVOITTEET

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on lapsen monipuolinen kasvatusta, opetus ja hoito turvallisessa ja innostavassa ympäristössä. Lapsen kasvua ja kehitystä tuetaan hänen omista lähtökohdistaan käsin kumppanuussuhteessa huoltajien kanssa.

Varhaiskasvattajien tehtävänä on edistää jokaisen lapsen henkilökohtaista hyvinvointia, opettaa oikeita sosiaalisia toimintatapoja, vahvistaa tunnetaitojen kehittymistä sekä tukea lapsen asteittaista itsenäistymistä. Turvalliset ihmissuhteet ovat hyvän varhaiskasvatuksen perusta. Aikuisen sitoutuminen näkyy herkkyytenä lapsen tunteille ja tunne-elämän hyvinvoinnille. Sitoutunut aikuinen kuuntelee lasta, antaa lapselle mahdollisuuksia valita toimintojaan, tutkia, tehdä johtopäätöksiä ja ilmaista ajatuksiaan.

Keskeistä varhaiskasvatuksen toteutumisen kannalta on luottamuksellinen suhde lapsen huoltajiin ja mahdollisuus yhdessä asettaa lapsen kasvatukselle samansuuntaisia tavoitteita.

Valkeakoskella jokaiselle kunnallisessa päivähoitossa olevalle lapselle laaditaan yhdessä lapsen huoltajien ja henkilöstön kanssa lapsen henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma (liite 2). Suunnitelmaan kirjataan yhdessä sovitut kasvatustavoitteet sekä lapsen kasvatukseen liittyvät käytännön sopimukset. Tavoitteiden toteutumista tarkastellaan ja arvioidaan toimintavuoden aikana vähintään kerran.

6. VARHAISKASVATUKSEN PEDAGOGINEN TOTEUTTAMINEN

6.1. Pedagogiikan menetelmät

6.1.1. Hoidon, kasvatuksen ja opetuksen yhtenäisyys

Varhaiskasvatuksessa lapsen hoito, kasvatusta ja opetus muodostavat kokonaisuuden. Lapsen kehitystä ja oppimista tukevia toimintoja ei voida erottaa hoidosta. Lapsi oppii parhaiten, kun hänen fyysiset, psyykkiset ja emotionaaliset tarpeensa tulevat tyydytetyiksi.

Lapsen kasvatuksessa on olennaista kasvuympäristön laatu, etenkin tunneilmasto ja sosiaaliset suhteet. Nämä toteutuvat niin lasten keskinäisessä kanssakäymisessä, lasten ja aikuisten välisessä kanssakäymisessä kuin aikuisten välisissä sosiaalisissa tilanteissa.

Oppimisen ilo

Lapset oppivat koko ajan erilaisissa ympäristöissä ja tilanteissa. Oppiminen perustuu vuorovaikutukseen ympäristön ja ihmisten kanssa. Toimiessaan vuorovaikutuksessa toisten lasten ja aikuisten kanssa lapset muodostavat uusia käsityksiä jo olemassa olevien käsiterakenteidensa avulla. Lapsi on tiedon rakentaja yhdessä aikuisten ja muiden lasten kanssa. Lapsen oman kokemusmaailman huomioon ottaminen on tärkeää uuden tiedon oppimisessa. Mitä nuoremasta lapsesta on kysymys, sitä lähempänä lapsen omaa kokemusmaailmaa tulee myös erilaisten uusien oppimiskokemusten olla.

Aikuisen ja kasvattajayhteisön tehtävänä on huolehtia siitä, että varhaiskasvatusympäristö edistää opettamista ja oppimista. Ympäristö luo perustan oppimiselle motivoimalla lasta leikkimään, tutkimaan, kokeilemaan ja etsimään tietoa. Oppimisympäristön suunnittelussa otetaan huomioon lasten tarpeet ja kiinnostuksen kohteet.

Tärkeää on hyödyntää luonnolliset arkipäivän tilanteet ja mahdollistaa lasten osallistuminen erilaisiin toimiin ja työtehtäviin yhdessä toisten lasten ja aikuisten kanssa.

Oppimisen ilo perustuu lapsen haluun tutkia, kokeilla, leikkiä ja etsiä tietoa sekä tehdä omia ratkaisuja ja arvioida niitä yhdessä vertaisryhmän ja aikuisen kanssa.

6.1.2. Leikki

Leikkiminen on lapselle ominainen tapa toimia. Se on kokonaisvaltainen, emotionaalinen prosessi. Leikissä lapsi on vuorovaikutuksessa toisten lasten ja ympäristön kanssa ja kokee yhteenkuuluvuutta. Lapsi voi tarkastella asioita eri näkökulmista ja kuvitella tilanteita ja mahdollisuuksia. Leikkiessään lapsi tutkii, kokeilee ja oppii uusia asioita ja rakentaa omaa suhdettaan maailmaan.

Leikissä lapsi tunnustelee ja hakee asioiden mielekkyyttä ja merkitystä.

Leikissä lapsi oppii ja kehittää mielikuvitustaan. Rikkaat leikkikokemukset ja kehittynyt mielikuvitus näkyvät eri toimintatilanteissa ja ongelmien ratkaisemisessa. Leikki on myös sosiaalinen tapahtuma, missä lapset yhdessä harjoittelevat erilaisia taitoja sekä vastuunottamista omasta toiminnastaan. Leikissä ei pyritä mihinkään lopputulokseen, vaan päämäärä on toiminnassa itsessään. Työ tehdään loppuun asti, mutta leikki voi jäädä kesken.

Tavallisissa spontaaneissa leikeissä vuorottelee järjestys ja kaaos. Suotuisan kehityksen aikaansaamiseksi on tärkeää antaa mahdollisuus myös rajuille leikeille.

Keskeistä on, että kasvattajayhteisö ymmärtää leikin arvon ja merkityksen lapselle. Leikkimiseen tarjotaan aikaa, tilaa ja välineitä. Kasvattaja on sitoutunut leikkiin olemalla aktiivinen havainnoitsija ja leikkijä tarvittaessa. Kasvattaja rohkaisee lasta leikkimään tekemällä ehdotuksia leikin rikastamiseksi.

Kasvattajayhteisö tukee leikkiä työvuoro-, päiväjärjestys- ja toimenkuvajärjestelyin. Ympäristö tarjoaa mahdollisuuden haasteelliseen ja monipuoliseen leikkiin sekä sisällä että ulkona, lapsen kehitystaso huomioiden.

6.2. Varhaiskasvatuksen sisältöalueet

On tärkeää muistaa, että varhaiskasvatuksessa lapsi ei opiskele tai suorita eri sisältöjä eikä lapselle aseteta suoriutumista vaatimuksia. Sisältöalueet muodostavat kasvatuksesta vastuussa olevalle henkilökunnalle kehyksen siitä, millaisia kokemuksia, tilanteita ja ympäristöjä kasvattajien tulee tarjota, jotta lasten kasvu ja kehitys etenisi tasapainoisesti.

6.2.1 Kieli ja vuorovaikutus

Lasta rohkaistaan ja ohjataan niin, että hänestä vähitellen kasvaa aktiivinen kielenkäyttäjä. Lasta innostetaan ilmaisemaan itseään elein, ilmein ja kielikuvin.

Lapsi harjoittelee vuorovaikutustaitojaan kuunnellen ja keskustellen.

Oppimisympäristössä käytetään kirjallisuutta monipuolisesti, mikä edistää lapsen kielen kehittymistä, itseilmaisua sekä rikastuttaa kuuntelun kautta mielikuvitusta ja tunteiden käsittelyä, esim. pelot.

- oppimisympäristö rohkaisee ja tukee lasta puhujana ja kuuntelijana
- kasvattaja kannustaa lasta kertomaan tunteistaan, ajatuksistaan ja mielipiteistään
- kasvattaja auttaa lasta ilmaisemaan itseään erilaisissa draama- ja leikkiharjoituksissa
- oppimisympäristössä hyödynnetään kirjastopalveluja
- riimit, lorut, runot, sadut ja tarinat ovat käytössä monipuolisesti
- kasvattaja kuuntelee lasta aidosti
- kasvattaja käyttää selkeää yleiskieltä lasten kehitystason huomioiden (Nimetään esineitä ja asioita. Kyselykaudet huomioidaan. Kasvattaja käyttää itsestään persoonapronominia.)
- kasvattaja havainnoi lapsen kielellisen tietoisuuden heräämistä ja tukee lapsen yksilöllisiä valmiuksia (esim. oman nimen tunnistaminen ja kirjoittaminen)

6.2.2. Matematiikka

Matematiikka on osa lapsen jokapäiväistä elämää. Ajattelun kohteena ovat arkiset lapsen elämässä esiin tulevat matemaattiset ongelmat ja lapsen omat teoriat ja niiden testaaminen.

Lapselle tarjotaan haastava ja mielekäs ympäristö, jossa hänen on mahdollista kehittää matemaattista ajatteluaan.

Keskustelun merkitys matematiikan oppimisessa on tärkeä. Lasta rohkaistaan ja kannustetaan päättämään ja kertomaan ajattelunsa kulkua.

- oppimisympäristönä hyödynnetään koko lapsen elinpiiriä ja kaikkia päivittäisiä tilanteita
- materiaali on helposti lapsen käytettävissä
- oppimisilmapiiri on kannustava ja rohkaiseva
- kasvattaja tarjoaa mahdollisuuksia loogiseen ajatteluun ja päättelyyn arkisten ongelmien avulla
- kasvattaja mahdollistaa luokittelun, vertailun, muotojen ja sarjoittamisen opetteluun
- kasvattaja integroi matematiikkaa muihin sisältöalueisiin

6.2.3 Eettinen kasvatus

Eettinen kasvatus sisältyy kaikkeen toimintaan. On tärkeää, että kasvattajilla on yhteisesti sovitut eettiset pelisäännöt ja toimintatavat suhteessa lapsiin. Eettisen kasvatuksen tehtävänä on perusturvallisuuden luominen sekä lapsen kasvaminen mahdollisimman tasapainoiseksi yksilöksi. Lasta opetetaan erottamaan hyvä ja huono käyttäytyminen toisistaan. Kasvattaja asettaa turvalliset rajat ja yhdessä lasten kanssa sovitaan yhteiselämää palvelevat säännöt, oikeudet ja vastuut. Katsomuskasvatuksessa kunnioitetaan lapsen huoltajien mielipiteitä ja vakaumusta.

- päiväkodin henkilökunta luo myönteisen ja suvaitsevan ilmapiirin omalla esimerkillään toteuttamalla yhdessä sovittuja arvoja
- aikuinen tukee lapsen myönteisen minäkuvan muodostumista omalla toiminnallaan
- aikuinen on käytöstavoillaan ja käyttäytymisellään lapselle malli
- avoin ja rehellinen työyhteisö luo myös lapsille turvallisen ja luotettavan ilmapiirin
- kasvattaja auttaa lasta ottamaan kehitystasonsa mukaisesti vastuuta omasta käyttäytymisestään
- kasvattaja auttaa lasta nimeämään tunteitaan
- yhdessä sovitut pelisäännöt auttavat lasta erottamaan oikeat ja väärät toimintatavat sekä kunnioittamaan toisen omaa

6.2.4 Uskontokasvatus

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa sovitaan lapsen vanhempien kanssa uskontokasvatuksen sisällöstä. Uskontokasvatuksessa tutustutaan lapsen oman uskonnon tai katsomuksen perinteeseen, tapoihin ja käytänteisiin. Lasta askarruttaviin kysymyksiin etsitään yhdessä lapsentasoisia ja realistisia vastauksia ja lapselle tarjotaan mahdollisuus hiljaisuuteen ja ihmettelyyn. Uskontokasvatuksen toteuttamisessa tehdään myös yhteistyötä evankelisluterilaisen seurakunnan kanssa.

6.2.5 Ympäristö- ja luontokasvatus

Päivähoidossa lapsi tutustuu lähiympäristöön ja luontoon, mikä auttaa lasta arvostamaan elinpiiriään. Toiminnan lähtökohtana on lapsen luontainen kiinnostus luontoon ja sen ilmiöihin. Yhdessä aikuisen kanssalapsi harjoittelee ottamaan vastuuta luonnon ja ympäristön hyvinvoinnista.

- lapsi saa omakohtaisia kokemuksia luonnonvaraisesta ja rakennetusta ympäristöstä retkeilemällä päiväkodin lähialueilla
- kasvattaja ohjaa lasta luontoa kunnioittavaan elämänasenteeseen

- kasvattaja kannustaa lapsia käyttämään monipuolisesti aistejaan sekä tarjoaa välineitä omaehtoiseen tutkimiseen luonnosta tehtyjä havaintoja tutkitaan, pohditaan ja niitä työstetään yhdessä tutustutaan kierrätykseen ja jätteiden lajitteluun Valkeakosken kaupungin ohjeistuksen mukaan

6.2.6 Liikkuminen ja terveys

Liikunnan tarkoitus on tuottaa iloa, virkistystä ja elämyksiä. Onnistumisen kokemukset lisäävät lapsen itseluottamusta. Samalla kehittyvät lapsen fyysiset ja motoriset taidot. Liikunta edistää monipuolisesti lapsen kokonaiskehitystä, hyvinvointia, terveyttä ja kuntoa.

Tärkeää on tukea lapsen luontaista liikkumisen halua. Lapselle tarjotaan mahdollisuuksia monipuoliseen liikuntaan päivittäin. Lasta kannustetaan käyttämään hienomotorisia taitoja yksilöllisen kehitystason mukaan ja harjoittamaan karkeamotorisia taitojaan.

Lapsi harjoittelee oman kehonsa tuntemusta ja hallintaa erilaisten liikunnallisten ja toiminnallisten leikkien kautta.

- kasvattaja mahdollistaa arkiliikkumisen, esim. kävely, juoksu, kiipeily
- vuodenaikojen mukaan kasvattaja hyödyntää ympäristön tarjoamat mahdollisuudet liikkumiselle esim. luistinrata, hiihtoladut, urheilukentät
- kasvattaja huolehtii, että välineet vastaavat lapsen kehitystasoa sekä ulko- että sisäliikunnassa, liikkuminen on turvallista (esim. kypärän käyttö luistellessa)
- oppimisympäristön tulee olla innostava, turvallinen ja haastava
- oppimisympäristö tarjoaa monipuolisia mahdollisuuksia hienomotoriikan sekä silmän ja käden yhteistyön harjoitteluun
- hienomotoriikan taitoja voidaan myös harjoitella omatoimisuuteen kannustamalla päivittäisissä toiminnoissa, esim. pukeutuminen
- liikkumisen tulee olla lapselle haasteellista ja onnistumisen kokemuksia tarjoavaa toimintaa

Terveyskasvatus tukee lapsen fyysistä kehittymistä sekä sosiaalista ja psyykkistä hyvinvointia. Sen lähtökohtana on aikuisen antama esimerkki terveellisistä elämäntavoista. Terveyskasvatusta toteutetaan kiinteässä kumppanuussuhteessa lapsen huoltajien kanssa.

Lapsen hyvinvointia edistää, kun hän tulee kohdatuksi päivähoidossa yksilöllisten tarpeidensa, persoonallisuutensa ja perhekulttuurinsa mukaisesti.

- henkilöstö huolehtii terveellisestä, turvallisesta ja tasapainoisesta fyysisestä ja psyykkisestä ympäristöstä, jossa voi leikkiä ja toimia monipuolisesti
- lapsen myönteisen minäkuvan ja itsetunnon rakentumista vahvistetaan, lapsi saa onnistumisen kokemuksia
- lapsen arjessa lepo, ulkoilu ja ruokailu ovat tasapainossa, hyvä perushoito muodostaa perustan kaikelle toiminnalle
- hoitopäivän aikana lapsella on mahdollisuus hiljentymiseen ja rauhoittumiseen
- lapsen omatoimisuutta tuetaan
- varhaiskasvatuksen ihmissuhteet ovat mahdollisimman pysyviä
- lapsen suhteita vanhempiin, kasvattajiin ja muihin lapsiin vaalitaan ja hän kokee kuuluvansa vertaisryhmään
- kasvattajat mahdollistavat aikuisten ja lasten yhteisön, jossa on hyvä ilmapiiri

6.2.7 Taiteellinen kokeminen ja ilmaisu

Taide- ja kulttuurikasvatus tarjoavat lapselle monipuolisia elämyksiä ja mahdollisuuden laaja-alaiseen luovaan toimintaan eri taiteenalueet huomioiden ja estetiikan tajun kehittämiseen.

Toiminnassa korostuu tekemisen ilo ja luottamus omiin taitoihin.

Päivähoidossa lapsi tutustuu oman paikkakuntansa kulttuuriympäristöön ja tarjontaan. Valkeakoskella on luotu toimintamalli kulttuuriyhteistyölle. Mallissa kuvataan se vähimmäistaso, jonka mukaisesti kukin päivähoidossa oleva ikäluokka osallistuu erilaisiin kulttuuritapahtumiin. Kasvattaja on mukana innostajana ja kokonaisvaltaisesti sitoutuneena.

Lapsen töissä näkyy lapsen kehitystasoa vastaava oman käden ja tuottamisen jälki.

Musiikki

Oppimisympäristö tarjoaa mahdollisuuden elämykselliseen ja monipuoliseen musiikin kokemiseen ja tuottamiseen ja sitä kautta uuden oppimiseen. Musiikkia integroidaan muihin taiteen lajeihin esim. musiikkiliikunta, -maalaukset, tanssi.

Kuvataide

Oppimisympäristö inspiroi lasta laaja-alaiseen itseilmaisuun sekä tarvittavien tietojen ja taitojen hankkimiseen. Käytettävä materiaali on tarkoituksenmukaista ja helposti saatavilla. Toimintavihjeitä: maalaus, rakentaminen, näyttelyt, omien ja muiden töiden tarkastelu, tekstiilityöt, arkkitehtuuri.

Kädentyöt

Oppimisympäristö tukee lapsen kehittymistä ja hienomotoriikan kehittymistä. Tärkeää on tutustuttaa lapset eri tekniikoihin ja materiaaleihin. Lasta rohkaistaan arvioimaan omia taitojaan työskentelynsä eri vaiheissa itsetuntoa vahvistavasti. Toimintavihjeitä: painanta, puutyöt, savityöt, kollaasit, käsityöt, kivityöt

Teatteri ja draama

Oppimisympäristö kannustaa lasta ilmaisemaan tunteitaan ja eläytymään erilaisiin rooleihin. Oppimisympäristön suunnittelussa käytetään hyväksi myös ympäristön tarjoamaa kulttuuria. Toimintavihjeitä: nukke- ja pöytäteatteri, pantomiimi, imitaatiot, roolileikit, tanssi, videointi, elokuvat, lavasteet

7. ERITYISTÄ TUKEA TARVITSEVIEN LASTEN VARHAISKASVATUKSEN JÄRJESTÄMINEN

Monipuolinen varhaiskasvatus tuo esille lasten erilaiset kehitykselliset tarpeet. Toisinaan lapsen kehityksessä ilmenee piirteitä, joiden vuoksi hän tarvitsee erityistä tukea. Tuen tarve voi olla lyhytaikaista tai pysyvämpää. Se voi ilmetä mm. fyysisen, tunne-elämän, tiedollisen, puheen ja kielen tai sosiaalisen kehityksen alueella. Lapsen kasvuoloista voi myös seurata tuen tarvetta. Varhaiskasvatus on osa lapsen jokapäiväistä toimintaa ja se vastaa mahdollisimman yksilöllisesti lapsen tarpeisiin. Varhaiskasvatuksen tarkoituksena on parantaa tuen tarpeessa olevan lapsen elämänlaatua ja ennaltaehkäistä haasteiden ja isojen ongelmien kasautumista sekä syrjäytymistä.

Erityisen tuen tarpeen tunnistaminen ja aloitus

Erityisen tuen tarpeen arviointi perustuu moniammatilliseen yhteistyöhön. Kun päivähoiton henkilöstö havaitsee tuen tarvetta, otetaan asia esille ensin vanhempien kanssa ja vasta sen jälkeen otetaan yhteyttä muihin asiantuntijoihin, joita ovat esim. kiertävä erityislastentarhanopettaja, neuvola ja perheneuvola. Tavoitteena on ennaltaehkäistä vaikeuksia ja saada lapset mahdollisimman varhain kuntoutuksen piiriin.

Vanhempien ja päivähoiton henkilöstön sekä eri yhteistyötahojen tekemien havaintojen pohjalta tarkastellaan, millä lapsen kehityksen osa-alueella mahdollisesti tarvitaan tukea. Tärkeää on erottaa erityisen tuen tarve sellaisesta tuen tarpeesta, joka aiheutuu lapsen yksilöllisistä piirteistä. Varhaisen puuttumisen periaatteen mukaisesti kuntouttava toiminta aloitetaan heti osana lapsen varhaiskasvatusta. Päivähoiton arki sinänsä on jo monelle lapselle kuntouttavaa toimintaa.

Tukitoimia:

- Kasvatuskumppanuuden kehittäminen, jolloin lapsesta saatuja havaintoja tarkastellaan yhdessä vanhempien kanssa ilman pyrkimystä diagnosointiin.
- Kasvatustoiminnan mukauttaminen, jolloin kasvatusta eriytetään pienryhmä-, pari- tai yksilöohjauksen avulla, tarkennetaan toimintojen menetelmiä ja sisältöjä, harjaannutetaan lapsen perustaitoja ja vahvistetaan hänen itsetuntoaan.
- Kuntouttavien elementtien käyttö, joita ovat esimerkiksi selkeän päiväohjelman ylläpitäminen, vuorovaikutuksen vahvistaminen, lapsen oman toiminnan ohjauksen sekä kehityksen eri osa-alueiden tukeminen.
- Erityislastentarhanopettaja konsultoivana työntekijänä koko kaupungin alueella
- Avustaja, joko lapsen henkilökohtainen tai koko lapsiryhmälle
- Pienennetty lapsiryhmä, jolloin tukea tarvitseva lapsi asiantuntijalausunnon perusteella lasketaan useamman kuin yhden lapsen paikalle

Muita päivähoiton ulkopuolisia erityistuen palveluja ovat:

- Terapiat, joista tavallisimpia ovat puhe-, toiminta- ja fysioterapia
- Perheneuvolan palvelut (myös lastenpsykiatri)
- Lastenneuvolan palvelut
- Kehitysvammaisten kuntoutusneuvolan palvelut
- Muut lasta kuntouttavat tahot, esim. TAYS

Kuntoutussuunnitelma

Päivähoitossa erityistä tukea tarvitseville lapsille tehdään kuntoutussuunnitelma, joka Valkeakoskella on osa lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa. Lapsen varhaiskasvatuksen suunnitelmaan liittyvän kuntoutusosuuden voi tehdä myös niistä lapsista, joiden tuen

tarvetta vasta pohditaan. Suunnitelmassa huomioidaan tuen järjestämisen edellyttämät muutokset lapsen ympäristössä, käytettävät menetelmät ja välineet sekä tarvittavat tukipalvelut. Suunnitelmaan kirjataan myös tiedon siirto muutostapauksissa. Suunnitelma arvioidaan puolivuositain.

Erityistä tukea tarvitseva lapsi saa oikeuden pidennettyyn oppivelvollisuuteen siten, että lasta hoitava taho antaa lausunnon 11-vuotisesta oppivelvollisuudesta. Lausuntoon perustuen lapsen vanhemmat anovat kasvatus- ja opetustoimenjohtajalta oikeutta pidennettyyn oppivelvollisuuteen. Kasvatus- ja opetustoimenjohtaja joko hyväksyy tai hylkää vanhempien anomuksen.

8. ERI KIELI- JA KULTTUURITAUSTAISET LAPSET VARHAISKASVATUKSESSA

Eri kieli- ja kulttuuritaustaisella lapsella tarkoitetaan viittomakielistä, saamenkielistä, maahanmuuttaja- ja romanilasta. Lapsen varhaiskasvatus järjestetään päivähoitopalveluiden yhteydessä siten, että lapsi toimii ryhmän jäsenenä.

Lapsen aloittaessa päivähoitossa on tärkeää käydä läpi yhdessä vanhempien kanssa perheen kulttuuritausta ja tavat. Lasta autetaan ja ohjataan suomen kielen oppimiseen, omaksumiseen ja käyttämiseen. Lapsen vanhempia kannustetaan säilyttämään perheen kulttuuri sekä ylläpitämään ja kehittämään lapsen äidinkieltä. Lapsen itsetunnon kehitystä tuetaan, jolloin hänelle syntyy myönteinen minäkuva ja ylpeys omasta taustastaan ja kulttuuristaan.

Suomen kielen kehityksen kannalta on tärkeää, että lapsi kuulee paljon puhetta ja häntä rohkaistaan itse myös tuottamaan sitä. Perushoitotilanteet hyödynnetään oppimistilanteina. Oppiminen on kaikilla aisteilla tapahtuvaa, konkreettista ja havainnollista toimintaa. Apuna voi käyttää valmista materiaalia, kuten "Aamukirjoja" (Opetushallitus) ja internetsivustoja esim. www.tkukoulu.fi/moped .

Päivähoidon on järjestettävä tulkitseminen ja kääntäminen päivähoitoa koskevissa asioissa. Hyvät tulkkipalvelut ja niiden saatavuus ovat ensiarvoisen tärkeitä vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön turvaamiseksi.

Tulkkipalvelut:

Pirkanmaan Tulkkikeskus maahanmuuttajille
Tampereen Tulkkikeskus viittomakielisille

9. YHTEISTYÖ PERUSOPETUKSEN KANSSA

Varhaiskasvatuksen ja siihen liittyvän esiopetuksen sekä perusopetuksen tulee muodostaa lapsen kehityksen kannalta johdonmukaisesti etenevä kokonaisuus. Tämän jatkumon varmistamiseksi on luotu yhteistyösuunnitelma, jossa keskeisiä toimijoita ovat alueen päiväkodin johtaja ja koulun rehtori, esiopettajat ja alkuopettajat sekä erityisvarhaiskasvatuksen ja erityisopetuksen työntekijät.

Syyskauden alussa yhteinen tilaisuus, jossa

varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja alkuopetuksen opetussuunnitelmien arviointi ja yhteensovittaminen

- käytännön toimista päättäminen
- aikataulutus ja vastuutus

Kevätkauden lopussa yhteinen tilaisuus, jossa opetussuunnitelmien toteutumisen ja yhteistyön arviointi ja palautteen anto

- tulevassa veso- koulutusohjelmassa huomioitavien yhteisten koulutustarpeiden kartoittaminen
- tulevan toimintavuoden yhteistyömuodoista päättäminen
- aikataulutus ja vastuutus

10. KASVATUSKUMPPANUUSUUNNITELMA VANHEMPIEN JA VARHAISKASVATUSHENKILÖSTÖN VÄLISESTÄ YHTEISTYÖSTÄ

Kasvatuskumppanuudessa vanhemmat ja henkilöstö sitoutuvat yhdessä, lähtien lapsen tarpeesta, tukemaan kasvua, kehitystä ja oppimista. Vanhemmilla on ensisijainen kasvatusoikeus ja –vastuu sekä oman lapsensa tuntemus. Henkilöstöllä on koulutuksen kautta saatu ammatillinen tieto sekä näkemys lapsesta ryhmän jäsenenä.

Avoin, kunnioittava ilmapiiri luo pohjan rakentavalle, luottamukselliselle sekä luontevalle yhteistyölle. Vanhempien kanssa laaditaan lapsen varhaiskasvatussuunnitelma hoitosuhteen alkaessa ja siihen tehdään tarvittaessa muutoksia arviointikeskusteluissa. Kasvatuskumppanuuden onnistumisen edellytyksenä on rehti tietojen vaihto sekä päivittäiset keskustelut lapsen päivän tapahtumista.

Kumppanuutta edistävät vanhempien ja henkilöstön yhteiset tilaisuudet ja tapahtumat. Huoltajien keskinäisten vertaisryhmien muodostumista tuetaan.

Liite nro 1.

Puheeksi otto ja puuttuminen

11. YHTEISTYÖ VARHAISKASVATUKSEN TOTEUTTAMISEEN OSALLISTUVAN HENKILÖSTÖN KESKEN

Tavoitteena on, että varhaiskasvatuksen toteuttamiseen osallistuvan henkilöstön yhteistyö tiivistyy. Yhteistyötä tehdään sekä varhaiskasvatusyksikön sisällä eri hoitomuotojen kesken että yksiköiden välillä.

Yksiköissä jokainen varhaiskasvatusta toteuttava ryhmä miettii yhteisiin linjauksiin perustuen tulevan toimintavuoden tavoitteet, sisällön ja arviointitavat suunnittelupäivässä. Tämän lisäksi tiimi arvioi ja suunnittelee viikoittain toimintaansa palaverissa.

Koko yksikköä koskevista kasvatustavoitteista keskustellaan suunnittelu- ja arviointipäivien ohella iltakokouksissa 4-8 kertaa vuoden aikana.

Perhepäivähoitajilla on kuukausittain oma yksikkökohtainen kokoontuminen. Tämän lisäksi kotona työskenteleville perhepäivähoitajille järjestetään vuosittain kaksi koulutuksellista iltatilaisuutta.

Vuosittain järjestetään kaksi koulutusta, joihin osallistuu koko varhaiskasvatusta toteuttava henkilöstö.

12. VARHAISKASVATUKSEN VERKOSTOYHTEISTYÖ JA YHTEISTYÖ MUIDEN ASIAANTUNTIJATAHOJEN KANSSA

Yhteistyötä tehdään koko laajan lasta ja perhettä palvelevan verkoston kanssa paikallisesti ja tarvittaessa seudullisesti. Moniammatillinen työskentely edellyttää, että on yhdessä luotu sellaiset yhteistyökäytännöt, jotka ovat kaikkien toimijoiden tiedossa.

Varhaiskasvatuksen toteutumista tukevat moniammatilliset lasta ja perhettä lähellä olevat palvelujärjestelmät. Yhteistyö eri tahojen kanssa on säännöllistä ja jatkuvaa. Yhteistyö edellyttää lapsen huoltajien suostumusta. Yhteistyön ensisijaiset toteuttajat ovat lapsen huoltajat ja varhaiskasvatuksen henkilöstö. Päävastuu vuoropuhelun ylläpitämisestä on päivähoiton henkilöstöllä.

Yhteistyöhön liittyy palautejärjestelmä. Esimerkiksi neuvolan kolmevuotistarkastusten yhteydessä pyydetään vanhempia välittämään neuvolaan päivähoiton työntekijöiden havainnot ja vastaavasti neuvola antaa vanhempien suostumuksella palautteen lapsen hoitopaikkaan. Viisivuotistarkastukset järjestetään päiväkodissa olevien lasten osalta terveydenhoitajan ja asianomaisen ryhmän lastentarhanopettajan yhteistyössä. Lastenneuvolan, perheneuvolan, terveydenhoidon ja sosiaalityön antamiin tukipalveluihin liittyy aina palaute ja henkilöstön mahdollisuus saada konsultaatiota.

Päivähoiton henkilöstön tulee kertoa huolensa lapsesta vanhemmille viipymättä, jolloin vanhemmat voivat itsekin seurata ja tehdä havainnot lapsestaan. Tärkeintä on aina lapsen etu ja lapsen mahdollisuus täysin hyötyä varhaiskasvatuksesta. Aina silloin, kun päivähoiton ulkopuolisia tukipalveluja käytetään yksittäisen lapsen asiassa, tulee yhteydenoton olla etukäteen huoltajan tiedossa. On myös muistettava, että päivähoiton henkilöstöllä on työsuhteensa perusteella lastensuojelulain 40 §:ään perustuva velvollisuus ilmoittaa lastensuojelun tarpeesta, mikäli tällainen tarve huomataan.

Päivähoiton henkilöstölle ja perheelle tulee välittyä tunne omasta selviytymisestä. Henkilöstön tulee huolehtia, että tavoitteet oman työn suhteen ovat realistisia ja että tukea on tarvittaessa saatavilla esimieheltä tai muulta työyhteisöltä.

13. LAPSEN VARHAISKASVATUSSUUNNITELMAN LAATIMISEN PERIAATTEET

Jokaiselle lapselle laaditaan hoitosuhteen alkamisen jälkeen varhaiskasvatussuunnitelma yhdessä vanhempien kanssa. Suunnitelman laatimiseen valmistaudutaan täyttämällä etukäteen varhaiskasvatuksen suunnitelmalomake. Vanhemmat kirjaavat lomakkeelle omat näkemyksensä ja tietonsa lapsestaan. Päivähoitohenkilöstö kirjaa oman havainnointinsa pohjalta näkemyksensä lapsesta. Suunnitelman laatimista varten varataan perheelle keskustelu-aika. Henkilöstö ja vanhemmat yhdessä päättävät lapsen läsnäolosta keskustelussa.

Suunnitelman kirjaamista varten on käytössä koko kaupungissa yhteinen lomakepohja (liite 2). Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa on alkutietolomake, jonka huoltajat täyttävät heti lapsen aloittaessa hoidon. Varsinainen suunnitelmalomake täytetään henkilöstön kanssa keskustellen sopivana ajankohtana hoidon aloituksen jälkeen. Mikäli lapsella on erityisen tuen tarve, laaditaan hänelle oma varhaiskasvatussuunnitelmaan liittyvä kuntoutussuunnitelma.

Lapsen varhaiskasvatuksen suunnitelmaa laadittaessa saadaan tietoa lapsen kasvuympäristöstä, kokemuksista ja totumuksista. Suunnitelmaan kirjataan mm. lapsen vahvuuksia, mielenkiinnon kohteita, yksilöllisen tuen tarpeita. Suunnitelman tarkoituksena on ottaa huomioon lapsen yksilöllisyys ja vanhempien näkemykset varhaiskasvatuksen toiminnan järjestämisessä. Laadittu suunnitelma toimii henkilökunnan työvälineenä yksittäisen lapsen ja lapsiryhmän toimintaa suunniteltaessa.

Suunnitelmaa arvioidaan vähintään kerran toimintakauden aikana yhdessä perheen kanssa. Tarvittaessa suunnitelmaa arvioidaan useamminkin. Henkilöstö arvioi suunnitelmaa ja sen toteutumista säännöllisesti.

Lomakkeen kulku hoitopaikasta toiseen:

Huoltaja hyväksyy allekirjoituksella laaditun suunnitelman siirron lapsen vaihtaessa päivähoitossa hoitopaikasta/ hoitomuodosta toiseen. Alkuperäinen suunnitelma siirretään uuteen hoitopaikkaan. Kun lapsi siirtyy kouluun, annetaan perheelle suunnitelmasta kopiot ja perhe huolehtii suunnitelman siirrosta. Alkuperäinen kappale arkistoidaan lapsen papereiden mukana.

14. LAPSEN KASVUN, KEHITTÄMISEN JA OPPIMISEN SEURANTA JA ARVIOINTI

Lapsen seuranta ja havainnointi

Henkilöstö havainnoi lasta yksilönä ja ryhmän jäsenenä päivittäin eri tilanteissa toiminnan, leikin ja perushoidon yhteydessä. Havainnoinnin pohjalta henkilökunta muodostaa käsityksensä lapsen yksilöllisestä kehityksestä, tarpeista ja kiinnostuksen kohteista. Lapsiryhmän seuranta on toiminnan suunnittelun ja kehittämisen pohjana.

Lapsen kasvun ja kehittymisen seuranta ja arviointi tehdään yhteistyössä vanhempien kanssa. Luottamuksellinen suhde vanhempiin luodaan päivittäisillä keskusteluilla, joissa henkilöstö saa tietoa lapsen perheen arvoista ja kasvuympäristöstä. Lapsen ja lapsiryhmän havainnointi ja havaintojen dokumentointi on osa henkilöstön perustehtävää, jonka kukin työntekijä toteuttaa omalla tavallaan luontevasti työpäivään liittyen. Lapsen kehityksen seuraaminen ja havainnointi on perustana myös vanhempien kanssa yhteistyössä laadittavassa lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa

Arvioinnin merkitys

Arvioinnin avulla pyritään löytämään lapsen kokonaispersoonallisuuden kehittymistä parhaiten tukevat toimintatavat ja menetelmät. Havainnot auttavat kasvattajaa asettamaan lapselle sopivia haasteita eri kehitysvaiheissa. Lasta kannustetaan omien tavoitteiden asettamiseen ja itsenäiseen työskentelyyn. Arvioinnilla pyritään myönteisen minäkuvan ja itseluottamuksen vahvistumiseen turvallisessa kasvuympäristössä. Arvioinnin avulla myös vanhemmille välittyy realistinen kuva lapsesta yksilönä, ryhmän jäsenenä ja oppijana. Arviointi auttaa henkilöstöä tunnistamaan ja havaitsemaan mahdolliset kehitysviivästymät ja ennakoimaan tulevat oppimisvaikeudet. Perheen kanssa voidaan myös sopia ulkopuolisten asiantuntijoiden (esim. pene) käyttämisestä.

Varhaiskasvatuksessa lasta totutetaan vähitellen arvioimaan omaa oppimistaan. Aluksi arviointi on leikkimielistä, tällöin arviointiprosessi on tulosta tärkeämpi.

Kasvattaja huolehtii, että lapsella on mahdollisuus arvioida itseään monipuolisesti ja omaa kehitystasoaan vastaavalla tavalla. Itsearviointi liittyy luontevalla tavalla lapsen jokapäiväiseen toimintaan. Se voi olla keskustelua kasvattajan kanssa arjen eri tilanteissa sekä omista töistä ja kokemuksista kertomista. Kasvattajan tehtävänä on dokumentoida, yhdessä lapsen kanssa, lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista. Kasvun kansiota voidaan käyttää yhtenä itsearvioinnin välineenä.

15. VARHAISKASVATUSTOIMINNAN JATKUVA ARVIOINTI

Toiminnan arviointi perustuu aina sovittuihin arvoihin ja yhteisesti asetettuihin tavoitteisiin. Arvioinnin avulla kehitetään päivittäistä toimintaa sekä varhaiskasvatussuunnitelman sisältöjen ja menetelmien soveltuvuutta lapsiryhmän tarpeisiin ja edellytyksiin.

Vanhempainilaisuuksissa huoltajat voivat osallistua yksikkö- tai ryhmäkohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen ja arviointiin.

Huoltajat arvioivat yhteisissä keskusteluissa ja kirjallisissa palautteissa varhaiskasvatuksen onnistumista. Huoltajat voivat antaa palautetta spontaanin asiakaspalautteen kautta sekä säännöllisesti keväisin järjestettävän asiakastyytyväisyyskyselyn kautta.

Varhaiskasvatuksen onnistuminen edellyttää kasvattajien oman työn jatkuvaa arviointia ja kehittämistä. Lapsiryhmien varhaiskasvatushenkilöstö kokoontuu säännöllisesti arvioimaan omaa toimintaansa ja tarvittaessa tarkistamaan suunnitelmiaan. Koko varhaiskasvatusyksikön henkilökunta kokoontuu vähintään kerran vuodessa arvioimaan varhaiskasvatussuunnitelman toimivuutta ja toteutumista sekä suunnittelemaan tulevaa.

Varhaiskasvatuksen toimintaa arvioidaan johtajuuden, toimintaperiaatteiden ja strategian, henkilöstön, kumppanuuksien, resurssien, prosessien ja tulosten näkökulmasta. Laadunarviointi on päivähoidossa jatkuva prosessi, jossa tavoitteena on arvioida ja kehittää tavoitteellisesti ja kokonaisvaltaisesti kaikkia varhaiskasvatuksen palveluja.

Laadunhallinnassa kiinnitetään huomio etenkin kasvatustilanteisiin ja sen vaikutuksiin. Asiakaslähtöisyys, henkilöstön ammatillinen osaaminen ja hyvin toimiva työyhteisö sekä johdon sitoutuminen ovat keskeisiä laadun elementtejä. Varhaiskasvatuksen laadun kehittämisessä ja arvioinnissa arvostetaan erityisesti lasten ja vanhempien antamaa palautetta.

Päiväkodin johtaja vastaa varhaiskasvatussuunnitelman jatkuvasta arvioinnista vähintään kerran vuodessa käytävissä kehityskeskusteluissa henkilöstön kanssa. Päiväkodin johtaja arvioi alueensa varhaiskasvatussuunnitelman toteutumista oman esimiehensä kanssa vuosittain käytävissä keskusteluissa.

Kunnallista varhaiskasvatussuunnitelmaa arvioidaan sekä tarvittaessa tarkistetaan vuosittain kesäkuussa. Arviointipäivään osallistuu kustakin varhaiskasvatusyksiköstä esimies sekä varhaiskasvatushenkilöstöä (1 – 2).

Kunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman arviointia ja kehittämistä jatketaan myös koko varhaiskasvatuksen henkilöstön keskuudesta valitussa kehittämisryhmässä. Ryhmä kokoontuu 3-4 kertaa toimintakaudessa.

PUHEEKSI OTTO JA PUUTTUMINEN:

Varhaiskasvatuksen henkilökunnan tulee ottaa huolensa avoimesti esille lapsen vanhempien kanssa:

- kaikki tunteet ovat sallittuja ja niistä voidaan kertoa
- huoli lapsesta on yhteinen, kyse ei ole kenenkään viasta tai syystä
- yhdessä vanhemman kanssa kannattaa pohtia, kehen voisitte ottaa yhteyttä asian tarkempaa selvittelyä varten
- kenenkään ei kannata lannistua, vaikka viesti ei heti menisikään perille toivotulla tavalla
- jos huoli ei ole yhteinen, kannattaa henkilökunnan painottaa vanhemmille, että heidän mielestään tuntui tärkeältä kertoa huoli vanhemmille. Sopikaa aina, että asiaa seurataan niin kotona kuin varhaiskasvatuksessa ja sopikaa yhteinen aika, jolloin asiaan palataan.
- henkilökunnan tulee vanhempien kanssa keskustelussa kertoa ennen kaikkea siitä, millaisia vaikeuksia lapselle ongelmasta syntyy

Jos yhteisessä keskustelussa päätetään, keneen otetaan yhteyttä asian lisäselvittelyä varten, kannattaa heti kutsua yhteistyöpalaveri koolle päiväkotiin. Palaverissa asiaa tarkastellaan vanhempien, lapsen, päiväkodin aikuisen ja yhdessä paikalle kutsutun asiantuntijan näkökulmista. Palaverissa ei etsitä sitä, kuka on oikeassa tai kuka väärässä, vaan etsitään yhdessä ratkaisuja, jotka tukevat lapsen kehitystä ja kasvua.

Jokaisen palaverin jälkeen tulee sopia seuraavasta kokoontumisesta. Tiedon vaihto siitä, missä mennään ja mitä lapsessa tapahtuu, on tärkeää.

Lapselle on tärkeää:

- usko itseen ja omaan selviytymiseen
- tavoitteiden asettaminen niin pieninä annoksina, että lapsi voi niistä suoriutua

Työntekijälle on tärkeää:

- hyväksyä se, että jokaisen lapsen kohdalla riittää, kun tekee työnsä taitojensa mukaan parhaalla mahdollisella tavalla
- saada työyhteisöltä ja esimieheltä vahvistus siihen, että on ”riittävä” työntekijä.
- perhepäivähoitajan kohdalla päiväkodin johtajan rooli tukijana on erityisen tärkeä.

Normaaliutta on vaikea määrittää. Erityisryhmävaateiden sijaan olisi toivottavampaa lisätä erilaisuuden sietämistä ja hyväksymistä ja lisätä mahdollisuuksien mukaan omaan työhön lasta tukevia ja kuntouttavia elementtejä.

LAPSEN VARHAISKASVATUKSEN SUUNNITELMA

Lapsen nimi _____

Lapsen varhaiskasvatus perustuu vanhempien ja henkilöstön yhdessä hoitosuhteen alussa laatimaan varhaiskasvatussuunnitelmaan. Suunnitelman tavoite on ottaa lapsen yksilöllisyys ja vanhempien näkemykset huomioon varhaiskasvatuksen järjestämisessä.



ALKUTIEDOT täytetään ennen päivähoiton aloitusta

Lapsen nimi ja henkilötunnus

Osoite ja kotipuhelin

Äidin nimi ja matkapuhelinnumero

Isän nimi ja matkapuhelinnumero

Lapsi asuu molempien vanhempien luona , äidin luona , isän luona
Äidin työpaikka ja puhelin, josta tavoittaa päivän aikana

Isän työpaikka ja puhelin, josta tavoittaa päivän aikana

Sisarusten nimet ja syntymäajat

Lasta hakevat päivähoidosta

Varahakijan nimi ja puhelinnumero, johon päivähoidosta voidaan ottaa yhteyttä, jos vanhemmat eivät pakottavan esteen satuttua voi hakea lastaan sovittuna aikana päivähoidosta

puh. _____

Jos varahakija on alaikäinen, tulee vanhemman allekirjoittaa erillinen sopimus. Hakijan on päivähoiton ja esiopetuksen turvallisuusohjeiden mukaan oltava vähintään 15-vuotias.

LASTA HOITAVALLE HENKILÖSTÖLLE TIEDOKSI (rastita suostumuksesi)

Henkilökunta saa tarvittaessa olla yhteydessä eri yhteistyötahojen (esim. lastenneuvola) kanssa lapsen terveyttä ja kehitystä koskevista asioista keskusteltuaan ensin kanssani asiasta.

Suostumuksellani lapseni saa kulkea **kävellen** yksin matkan esiopetuksesta tai koululaisen iltapäivähoidosta. Järjestelystä sovitaan esiopetuksen/ päivähoiton työntekijöiden kanssa.

Lapseni saa osallistua päivähoitossa uskontokasvatukseen ja seurakunnan järjestämään pyhäkouluun päiväkotiaikana (n. 1krt/kk)

Lastani saa valokuvata ja videoida päivähoitossa. Minulle kerrotaan kuvien käyttötarkoituksesta.

Lastani (yli 3-vuotias) saa viedä uimahalliin

Päivämäärä ja huoltajan allekirjoitus ____/____200_ _____

LAPSEN ALLERGIAT JA MUUT LAPSEN HOITON VAIKUTTAVAT TERVEYSSEIKAT

Lapseni noudattaa erityisruokavaliota. Erityisruokavalio edellyttää suunnitelman liitteenä olevan lomakkeen täyttämistä. Lomake on noudettavissa www.valkeakoski.fi > Sähköinen asiointi, otsikko Lasten päivähoito

Lapseni hoidossa tulee huomioida seuraavat hänen terveyteensä liittyvät seikat:

Lapsen kasvuun ja kehitykseen liittyvissä asioissa perheellä on myös muita yhteistyökumppaneita esim. puheterapeutti , perheneuvola , TAYS

LISÄKSI HENKILÖKUNNAN OLISI HYVÄ TIETÄÄ

Toivon, että lapseni kohdalla huomioidaan

Ruokailussa

Pukemistilanteissa

WC-tilanteissa

Lapsi käyttää vaippaa kyllä ei

Päivälevolla

Toivoisimme, että meidät huomioitaisiin seuraavalla tavalla kun tuomme lapsemme päivähoitoon tai kun noudamme hänet:



Lapsen nimi _____

SUUNNITELMA laadittu ____/____200__

keskusteluun osallistuneet: _____

Täytä lomake kotona, mahdollisesti yhdessä lapsen kanssa ja tuo se mukana sovittuun keskusteluun.

	Vanhempien näkemykset	Päivähoidon näkemykset
Lapsen vahvuudet -tiedot, taidot, luonteenpiirteet		
Mielenkiinnon kohteet -leikit, ystävyysuhteet, mahdolliset harrastukset		

Tunne-elämä -tunteiden ilmaisutavat -rajojen hyväksyminen		
Lapsen kehitysvaiheen kuvaus -päivittäiset toiminnot -liikunnallinen kehitys -kielellinen kehitys -oppimisvalmiudet ja muisti -ajattelutaidot		
Vanhempien odotukset varhaiskasvatuksesta:		
Lapsen ajatukset ja toiveet päivähoitopaikasta ja hoitopäivästä:		
Päivähoidon kasvatushenkilöstön odotukset varhaiskasvatuksen ja yhteistyön onnistumiseksi:		

YHTEISET SOPIMUKSET

Päiväys	Mitä lapsi harjoittelee?	Miten? -päivähoidossa -kotona	Varhaiskasvatusympäristölle ja kasvattajille asetetut tavoitteet ja tehtävät	Arviointi

Annan luvan, että lapseni siirtyessä hoitopaikasta tai hoitomuodosta toiseen, voidaan myös lapsen varhaiskasvatuksen suunnitelma siirtää lastani ohjaavan henkilökunnan käyttöön.

Suunnitelmakeskustelu käyty ____/____ 200__

Arviointikeskustelu käyty ____/____ 200__

Huoltajan allekirjoitus

Henkilökunnan edustaja

Huoltajan allekirjoitus

Henkilökunnan edustaja

KUVAUS LAPSEN PÄIVÄSTÄ

Kellonaika ja kuvaus	Iloa tuottavat asiat ja tilanteet	Haasteelliset asiat ja tilanteet

LAPSEN VARHAI SKASVATUSSUUNNITELMA

Tämä lomake täytetään, jos lapsi tarvitsee *erityistä tukea* kasvuunsa, kehitykseensä tai oppimiseensa.

Lapsen nimi ja hetu _____

Suunnitelman laatijat ja pvm	
Lapsen historia mm aikaisempi päivähoito	
Hoitopaikan tiedot -päivähoitoalue -ryhmä -vastuuhenkilö -hoidon aloittamispäivä -avustaja/ryhmän pienennys/ pienryhmä	
Lastenneuvolan terveydenhoitajan yhteystiedot	
Erityistuen tarpeen syy	
Tutkimuspaikka Lausunnon antajan yhteystiedot	
Muut kuntouttavat tahot ja yhteystiedot	
Tilanne muun kuntoutuksen kannalta (Kuntouttajien lausunnot liitteenä) Lääkitykset ja apuvälineet	

Muut asiat (sopimukset, päätökset, yhteistyö)	
Seuraava kokoontuminen, kokoonkutsuja Suunnitelman jakelu	

Suunnitelmakeskustelu käyty ____/____ 200__

Arviointikeskustelu käyty ____/____ 200__

 Huoltajan allekirjoitus

 Henkilökunnan edustaja

 Huoltajan allekirjoitus

 Henkilökunnan edustaja

Suunnitelmakeskustelu käyty ____/____ 200__

Arviointikeskustelu käyty ____/____ 200__

 Huoltajan allekirjoitus

 Henkilökunnan edustaja

 Huoltajan allekirjoitus

 Henkilökunnan edustaja

LAPSEN VARHAISKASVATUKSEN SUUNNITELMA, ohje laadintaan

Lapsen varhaiskasvatus perustuu vanhempien ja henkilöstön yhdessä hoitosuhteen alussa laatimaan varhaiskasvatussuunnitelmaan. Suunnitelman tavoite on ottaa lapsen yksilöllisyys ja vanhempien näkemykset huomioon varhaiskasvatuksen järjestämisessä.

Alkutiedot (2 sivua)

Vanhemmat täyttävät ennen päivähoiton aloitusta. Ryhmän henkilökunta tarkastaa tiedot tutustumistilanteessa tai ensimmäisenä hoitopäivänä. Tilanteessa vanhemmille tarjotaan mahdollisuus lyhyeen keskusteluun , 5 –10 minuuttia. Vanhemmille jaetaan kirjallinen esite varhaiskasvatuksesta ja ryhmästä sekä varhaiskasvatuksen turvallisuusohjeet . Jollei kirjallisia esitteitä ole, kerrotaan vastaavat tiedot suullisesti.

Suunnitelma (3 sivua)

Vanhemmat täyttävät suunnitelmalomakkeet kotona ja tuovat ne mukanaan keskusteluun. Henkilökunta neuvottelee suunnitelmaan laitettavista asioista yhdessä esim. osastopalaverissa ennen keskustelua. Henkilökunnan apuna on erityislastentarhanopettajan laatima havainnointirunko. Suunnitelmaan kirjataan yhteiset sopimukset. Tavoitteita ja harjoiteltavia asioita ei yleensä aseteta kolmea enempää. Suunnitelman laatimiseen varataan aikaa noin tunti ja 15 minuuttia. Kevään arviointitilanteeseen varataan aikaa noin 45 minuuttia.

Kuvaus lapsen päivästä (1 sivu)

Tehdään suunnitelmatilanteen yhteydessä lapsille, joilla **erityisen tuen tarve**.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma (2 sivua)

Lomake täytetään niiden lasten osalta, jotka tarvitsevat erityistä tukea kasvuunsa, kehitykseensä tai oppimiseensa.

VARHAISKASVATUKSEN TURVALLISUUSOHJEET

- Yleistä

Turvallisuusohjeet on tarkoitettu yleisohjeeksi. Jokainen varhaiskasvatusyksikkö, hoitomuoto ja tarvittaessa myös ryhmä laatii ohjeiden pohjalta oman ohjeistuksensa, jossa yksityiskohtaisesti määritellään ohjeen toteuttamistapa.

Jokainen varhaiskasvatuksen työntekijä on ilmoitusvelvollinen epäkohdista / vaaratilanteista. Ilmoitus tehdään ensisijaisesti johtajalle tai hänen sijaiselleen tai äärimmäisessä tilanteessa toimijataholle (esim. kiinteistökeskukselle). Ilmoitus tehdään pääsääntöisesti kirjallisesti. Päiväkodin johtajan velvollisuus on tarkistaa epäkohdan korjaus jälkeen päin.

Työturvallisuuslain mukanaan tuomat ohjeet on huomioitava annettaessa turvallisuusohjeita.

Ongelmatilanteiden ratkaisuketju: henkilökunta - päiväkodin johtaja – varhaiskasvatuspäällikkö – kasvatus- ja opetustoimenjohtaja – lautakunta – kaupunginhallitus- kaupunginvaltuusto.

Suhdeluvut:

Ryhmäkoot määräytyvät lasten päivähoidosta annetun asetuksen (16.3.1973/239) perusteella hoidettavien lasten ja koulutetun henkilöstön suhdelukuna. Lapsiryhmien rakenteellinen koko päiväkodissa on alle kolmivuotiaiden kokopäiväryhmässä 12 ja yli kolmivuotiaiden ryhmissä 21 lasta.

Päivähoidon käyttöpäivien määrästä riippuen voidaan ryhmä muodostaa rakenteellisesti suhdelukua isommaksi. Tällöinkään päivittäinen läsnä olevien lasten määrä ei saa ylittää asetuksen suhdelukua. Rakenteelliset paikkaluvut päiväkodin johtaja tarkistaa toimintakausittain.

Ryhmän koon ylärajana on käyttöpäivien lukumäärästä riippumatta alle 3-vuotiaiden kokopäiväryhmässä 13 ja yli kolmevuotiaiden kokopäiväryhmässä 24 lasta. Ryhmäperhepäivähoitokodin ryhmäkoko on 8 – 12 ja perhepäivähoitoryhmän 4 kokopäiväistä lasta sekä yksi osapäiväinen esiopetusikäinen / koululainen.

Tallinmäen varhaiskasvatusyksikössä vuorohoito on huomioitu henkilökunnan määrässä.

Rakenteellisten paikkojen lisäksi voidaan päiväkotiin sijoittaa neljä pääsääntöisesti iltahoitoa tarvitsevaa lasta. Sointulan vuororyhmäperhepäiväkodissa samanaikaisesti läsnä olevien lasten määrä ei voi ylittää 12 lasta. Muuten noudatetaan suhdelukua hoitaja / 4 lasta.

Esiopetusryhmässä suhdeluku on 13 esiopetuksessa olevaa lasta / opettaja ja jos ryhmässä on avustaja, jolla on asetuksen 1992/804 §4 mukainen koulutus, lapsia voi olla 20.

Kerhotoimintaa eivät sido päivähoitolain ryhmäsäädökset.

Lapsiryhmät muodostetaan ikäjakaumaltaan tarkoituksenmukaisiksi. Sassin varhaiskasvatusyksikön Haukilan päiväkodissa, Sorrilan yksikön Sääksmäen päiväkodissa ja Roukon yksikön Kärjenniemen päiväkodissa toimii ns. sisarusryhmä, jossa ikäjakauma on perinteistä laajempi. Myös Sointulan varhaiskasvatusyksikön allergiaryhmässä ikäjakauma on perinteistä laajempi.

Ryhmäperhepäivähoidon ja perhepäivähoidon lapsiryhmien ikäjakauma on n. 10 kk: n iästä viiteen vuoteen.

Ryhmäkohtaisia toimintasuunnitelmia laadittaessa ja varhaiskasvatusympäristöä rakennettaessa tulee ottaa huomioon eri-ikäisten ja kehitystasoltaan erilaisten lasten tarpeet. Toimintaa eriytetään tarkoituksenmukaisesti, jolloin lapset jakautuvat käytettävissä olevien kasvattajien määrästä riippuen, toimimaan eri pienryhmissä.

Lapsen päivähoitoon tulo ja lähtö:

Lapsen päivähoitoon tulosta ja lähdöstä keskustellaan lapsen varhaiskasvatuksen suunnitelman laatimisen yhteydessä ja tässä yhteydessä vanhemmille kerrotaan miten vastuu siirtyy vanhemmalle hänen hakiessaan lasta. Lapsen varahakijan, johon otetaan yhteyttä epätavallisissa tilanteissa, tulee olla täysi-ikäinen. Tavanomaisessa päivähoitoon tulo- ja lähtötilanteessa vanhemman tekemää erillistä allekirjoitettua sopimusta noudattaen hakija voi olla myös alle 18-vuotias. Sopimus voidaan päivähoiton osalta solmia vain, jos hakija on vähintään 15-vuotias.

Esiopetusta saava lapsi voi tulla ja lähteä päivähoitosta yksin, mikäli hänellä on siihen edellytyksiä ja kulkureitti on turvallinen. Myös tästä sovitaan erikseen lapsen esiopetuksen suunnitelmaa laadittaessa. Kulku voi tapahtua ainoastaan jalan, ei esimerkiksi polkupyörällä.

• Tilanteet sisätiloissa

1. Suhdeluku

Päivän aikana sisätiloissa toteutuvassa toiminnassa suhdeluku on rakenteellinen. Työvuorojärjestelyillä varmistetaan, että henkilöstöä on paikalla eniten silloin kun lapsiakin on paikalla eniten.

2. Varhaiskasvatuksen tarkoitus ja tavoitteet

Valkeakosken varhaiskasvatuksessa tavoitteena on lapsen monipuolinen kasvatusta, opetus ja hoito turvallisessa ja innostavassa oppimisympäristössä. Lapsen kasvua ja kehitystä tuetaan hänen omista lähtökohdistaan käsin kumppanuussuhteessa huoltajien kanssa.

Varhaiskasvatusympäristö tukee leikkiä työvuoro-, päiväjärjestys- ja toimenkuvajärjestelyin. Ympäristö tarjoaa mahdollisuuden haasteelliseen ja monipuoliseen leikkiin sekä sisällä että ulkona, lapsen kehitystaso huomioiden.

3. Lapsen turvallisuuden varmentaminen

- henkilöstö varmentaa päivittäin sisätilojen turvallisuuden esim. ulko-ovet, turvaportit, portaat ja laitteet.
- rajat ja säännöt ovat ikätasoiset, selkeät ja yhteiset
- henkilöstöllä on yhteiset pelisäännöt
- henkilöstö huolehtii terveellisestä, turvallisesta ja tasapainoisesta fyysisestä ja psyykkisestä ympäristöstä, jossa voi leikkiä ja toimia monipuolisesti
- lapsiryhmä ei voi ilman työntekijää mennä omaan tilaan ja sulkea ovea perässään.
- myöskään lepotilaan ei lapsia voi jättää ilman työntekijän valvontaa
- henkilökunnan henkilökohtaiset matkapuhelimet säilytetään työaikana sosiaalitaloissa ja niitä voi käyttää taukojen aikana.

4. Vastuun siirtäminen työntekijältä toiselle

- kun työntekijä poistuu ryhmästä, tulee hänen sopia vastuun siirtymisestä ryhmän muille työntekijöille.
- kun ryhmää jaetaan pienryhmätilanteisiin on kullekin pienryhmälle määriteltävä vastuutyöntekijä. Mikäli yksi henkilö vastaa useammasta pienryhmästä, tulee toiminta olla siten suunniteltu, että vastuun kanto on mahdollista.

5. Vastuun siirtäminen työntekijältä huoltajalle

- vastuu lapsesta siirtyy huoltajalle silloin, kun kontakti työntekijään on otettu.
- työntekijä huolehtii siitä, että huoltaja vastaa lapsestaan samalla, kun keskustelee päivän kuulumisia jne. työntekijän kanssa. Päivittäinen yhteydenpito ei voi kestää kauan, vaan mikäli tarve vaatii tulee vanhemman kanssa sopia keskusteluaika esimerkiksi seuraavaksi aamuksi.
- työntekijä huolehtii siitä, että vanhempien kanssa käytävän keskustelun ajan vastuu lapsiryhmästä on selkeästi siirretty muulle henkilökunnalle.

6. Siisteys ja viihtyvyys

- jokainen työntekijä vastaa osaltaan siitä, että lasten käyttöön annetut välineet ja materiaalit ovat ehjiä ja muutenkin turvallisia.
- yleisestä siisteydestä vastaa lapsiryhmästä vastuussa oleva henkilö yhdessä lasten kanssa.

7. Erityistä muuta huomioitavaa

• Tilanteet ulkotiloissa

1. Suhdeluku

Ulkotilanteissa päivän aikana suhdeluku on rakenteellinen. Pihatilanteissa on oltava riittävä määrä työntekijöitä. Työvuorojärjestelyillä varmistetaan, että henkilöstöä on paikalla eniten silloin kun lapsiakin on paikalla eniten.

2. Ulkoilun tarkoitus ja tavoitteet

- ulkoilun tarkoitus on tuottaa iloa, virkistystä ja elämyksiä. Samalla kehittyvät lapsen fyysiset ja motoriset taidot.
- tärkeää on tukea lapsen luontaista liikkumisen halua. Lapselle tarjotaan mahdollisuuksia monipuoliseen liikuntaan päivittäin.
- kasvattaja mahdollistaa arkiliikkumisen, esim. kävely, juoksu, kiipeily
- kasvattaja huolehtii, että välineet vastaavat lapsen kehitystasoa sekä ulko- että sisäliikunnassa, liikkuminen on turvallista (esim. kypärän käyttö luistellessa)
- ulkoilussa voi lisäksi purkaa ylimääräistä energiaa, kehittää sosiaalisia taitoja, saada mallia vertaisryhmältä, kokeilla omia rajoja ja uskallusta sekä toteuttaa omaehtoista vapaata leikkiä

3. Lapsen turvallisuuden varmentaminen

- ulkoilussa työntekijöiden tulee muistaa, että lapset ovat " yhteisiä", päävastuu kuitenkin omasta lapsiryhmästä. Tarvittaessa jokainen työntekijä on lasten käytettävissä kaikissa tilanteissa.
- ulkoilutilanteissa työntekijän rooli painottuu lapsiryhmän tarkkailemiseen ja valvomiseen.
- vastuukysymysten vuoksi on tärkeää, että päivähoiton toiminta-aikana pihaan ei tule ulkopuolisia aikuisia tai lapsia.
- ulkoilun aluksi ensimmäinen pihalle menevä työntekijä varmistaa, että portit ovat kiinni ja aidat ehjät ja että pihalla ei ole mitään ylimääräistä (lasia jne.)

- työntekijät sopivat toimintatavan, jonka avulla varmistetaan, että kaikki tietävät keitä lapsia pihalla on.
- aitojen ali tai yli meneminen on kielletty kaikissa tilanteissa.
- työntekijän harkinnan ja tai yhteisten sopimusten mukaan kiellettyä on kaikki, millä voi aiheuttaa vaaraa / vahinkoa itselle tai toiselle
- pihalla olevien työntekijöiden tulee valvoa koko piha-alueita. Lapsia ei voi päästää leikkimään piha-aitojen ulkopuolelle ilman työntekijää.

4. Vastuun siirtäminen työntekijältä toiselle

- kun työntekijä poistuu pihalta, hän sopii miten vastuu siirtyy.
- kunkin lapsiryhmän viimeiseksi lähtevä työntekijä informoi toisen osaston työntekijälle oman ryhmästä jäljellä olevien lasten lukumäärän ja "kuulumiset"

5. Vastuun siirtäminen työntekijältä huoltajalle

- vastuu lapsesta siirtyy huoltajalle silloin, kun kontakti työntekijään on otettu.
- työntekijä huolehtii siitä, että huoltaja vastaa lapsestaan samalla, kun keskustelee päivän kuulumisia jne. työntekijän kanssa.
- kasvattaja huolehtii siitä, että vanhempien kanssa käytävän keskustelun ajan vastuu lapsiryhmästä on selkeästi siirretty muille aikuisille.
- päivittäinen yhteydenpito ei voi kestää pitkään, vaan henkilökunnan on huolehdittava kohteliaasti, että huoltajat poistuvat, kun tärkeimmät kuulumiset on vaihdettu, jotta toisten lasten valvominen ei häiriinny. Mikäli tarve vaatii tulee vanhemman kanssa sopia keskusteluaika esimerkiksi seuraavaksi aamuksi.

6. Siisteys ja viihtyvyys

- pihan turvallisuudesta huolehtiminen turvallisuuspuutteista ilmoittaminen on työntekijän vastuulla.
- työntekijän tulee myös huolehtia siitä, että lapset käyttävät leluja ja välineitä niiden käyttötarkoituksen mukaisesti.
- työntekijät ja lapset huolehtivat yhteisvastuullisesti ulkotilojen siisteydestä.

7. Erityistä muuta huomioitavaa

Jokainen päiväkotitoiminta sopii yhdessä säännöt, jotka koskevat ulkuvälineiden käyttöä, liikuntatelineiden ja keinujen käyttöä, käyttäytymistä ulkovarastossa ja aitojen läheisyydessä.

Tiimipalavereiden aikana varmistetaan, että toisen ryhmän työntekijät vastaavat lasten hoidosta.

• Tilanteet retkillä

1. Suhdeluku

Retkillä suhdeluvun tulee toteutua koko retken ajan asetuksen mukaisena. Tarvittaessa retkitilanteessa voidaan ryhmään pyytää yli suhdeluvun avuksi muitakin kuin oman ryhmän aikuisia.

2. Lapsen turvallisuuden varmentaminen

- retken ennakkovalmisteluissa tulee huomioida retkitilanteen lapsen turvallisuudelle luoma arkitilanteista poikkeava riski esim. retkikohteen turvallisuus ja lapsen käyttäytyminen uudessa tilanteessa.
- ennen retkeä retkikäyttäytyminen ja säännöt sovitaan tarkasti niin aikuisten kesken kuin lapsiryhmänkin kanssa. Lasten erityispiirteet on otettava erityisen tarkasti huomioon.

3. Vastuun siirtäminen työntekijältä toiselle

- retkitilanteesta ei voi poistua kuin aivan poikkeustapauksissa. Tällöin tulee varmistaa paitsi selkeä tiedon ja tehtävän siirto vastuussa olevalta työntekijältä toiselle myös retkelle jäävän ryhmän laillisuus suhdelukujen puitteissa.

4. Vastuun siirtäminen työntekijältä huoltajalle

- jos lapsi tulee hoitoon tai lähtee hoidosta retkitilanteessa siirtyy vastuu lapsesta työntekijälle tulotilanteessa ja huoltajalle lähtötilanteessa silloin, kun kontakti työntekijään on otettu.
- retkitilanteessa ei ole mahdollisuutta keskusteluihin, vaan ne on sovittava käytäväksi myöhemmin.
- retkiltä lapsi luovutetaan vain huoltajalle tai muulle ennalta sovitulle hakijalle .

5. Erityistä muuta huomioitavaa

Liite Valkeakosken varhaiskasvatussuunnitelmaan Toimintatapaohje alle kolmevuotiaiden lasten hoitosuhteen aloittamiseen.

Ohje on yleisohje, jota kukin yksikkö ja ryhmä voi tarkentaa omiin olosuhteisiinsa sopivaksi

• Ennen hoitosuhteen alkua vanhemmille

- sijoituspäätöksen lähettämisen jälkeen ryhmän aikuinen soittaa lapsen kotiin ja sopii ensimmäisestä tutustumiskerrasta
- tutustumiskerta ensin vanhemmalle/vanhemmille ilman lasta. Ryhmän ja/ tai päiväkodin esite annetaan tutustumistilaisuudessa, täytetään alkutietolomake (vasu) ja keskustellaan. Jos aloitus tapahtuu kesken kauden huomioidaan, että vanhemmat saavat toimintakauden kuluessa jaetut aloitusajankohdassa voimassa olevat tiedotteet
- kerrotaan rutiineista, ohjataan ja opastetaan esim. maksuasioissa

• Tutustuminen ennen hoitosuhteen alkua

- Ilman hoitosuhdetta tapahtuva pehmeä lasku voi kestää korkeintaan viisi päivää ja päivittäin lounasruokailuun asti. Ensisijaisesti lapsi on tutustumassa yhdessä vanhemman/vanhempien kanssa ja silloin myös vanhempien vastuulla.
- ei varsinaista ohjelmaa, mutta lapsi mukana leikeissä ja puuhissa toisten lasten kanssa
- päivähoidon henkilökunnasta lapsen vastaanottaa henkilö, joka ollut aikaisemmin pienten ryhmässä ja/tai jatkaa pienten ryhmässä. Tärkeää vastaanottajan varmuus.

• Hoitosuhteen alussa

- pienten ryhmän oma aikuinen mahdollisuuksien mukaan toimintakauden alussa aamuvuorossa. Myös myöhemmin mahdollisuuksien mukaan ryhmän oma aikuinen aamulla vastaanottamassa lapsia ja illalla lähettämässä kotiin.
- varataan aikaa vanhempien kuuntelemiseen ja hyvän yhteistyösuhteen alkuun saattamiseen ja toiveiden huomiointiin. Tavoitteena on luottamuksen synnyttäminen.
- vanhemmilla lupa soittaa ja kysyä kuulumisia. Ryhmiin hankitaan omat kännykät viestintää helpottamaan, toteutuu viimeistään kaupungin yhteispäätöksen mukaisesti.
- omat tavarat ja siirtymäobjektit sallitaan lapsille
- perushoidossa korostuu yksilöllisyys hoitosuhteen alussa. Lapsi siirtyy vähitellen yhteiseen rytmiin muun ryhmän kanssa.
- mahdollisuuksien mukaan unirytmien salliminen yksilöllisesti, yhdet, kahdet tai monet unet. Rauhallisen ja hiljaisen ympäristön merkitys.
- mahdollisuuksien mukaan ateriarhythmien yksilöllisyys

